

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

PYHTÄÄN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällysluettelo

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	2
2 EDELLISESSÄ ARVIONTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN KEHITTÄMIS- JA TOIMENPIDESUOSITUSTEN SEURANTA.....	3
3 KUNNAN STRATEGIAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	3
4 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	4
4.1 <i>Tavoitteiden asettaminen</i>	4
4.2 <i>Käyttötalouden taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen</i>	4
4.3 <i>Investointien toteutuminen</i>	6
4.4 <i>Kunnan talous</i>	6
5 KUNTAKONSERNI.....	7
6 HENKILÖSTÖ.....	8
7 MUUT HAVAINNOT.....	8
8 YHTEENVETO.....	9
9 ARVIOINTIKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET.....	9

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty 1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain 14 luvussa ja kunnan hallintosäännössä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm.:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toimintamuodot

Kunnanvaltuusto on 12.6.2017 § 23 asettanut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakuntaan kuuluivat arviointivuonna:

Jäsenet

Reijo Yrjölä, puheenjohtaja
Tuulikki Aksels, varapuheenjohtaja
Jouko Pöyhönen
Anne Metsola
Rakel Nyström

Varajäsenet

Ole Tjeder
Kristiina Rintamäki
Alpo Seppälä
Satu Mansikka
Stina Falck

Tarkastuslautakunnan työ on tapahtunut vuodelle 2020 laaditun erillisen arvioinnin työohjelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunta kokoontui arviointivuoden 2020 asioissa yhteensä kahdeksan kertaa. Lautakunta on tutustunut kokouksissaan eri toimialojen toimintaan. Tarkastuslautakunta on haastatellut kunnan johtavia viranhaltijoita. Haastateltavat ovat antaneet hallinto- ja talouskatsauksia sekä vastanneet kohdennettuihin kysymyksiin vastuualueiltaan. Arviointikäyntejä ei päästy toimintavuoden aikana toteuttamaan korona-pandemiasta johtuen.

Lautakuntaa on avustanut BDO Audiator Oy:stä tilintarkastaja HT Antti Kärkkäinen. Kunnan vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Janne Majoinen.

2 EDELLISESSÄ ARVIONTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN KEHITTÄMIS- JA TOIMENPIDESUOSITUSTEN SEURANTA

Kunnanhallitus antoi kokouksessaan 9.11.2020 § 178 vastineensa vuoden 2019 arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin. Kunnanvaltuusto merkitsi vastineet tiedoksi 16.11.2020 § 43.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen annettuihin vastineisiin.

3 KUNNAN STRATEGIAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kunnanvaltuusto on 19.11.2020 hyväksynyt päivitetyn kuntastrategian. Strategia-aineistossa kuntastrategia on tiivistetty alla olevasti:

PYHTÄÄ 2021
PIENEN MENESTYVÄN KUNNAN PROTOTOTYYPPI OSOITTEESSA PYHTAA.FI

Missio
Pyhtään kunta luo edellytykset hyvälle elämälle ja yrittäjyydelle.

Tavoitteet
👉 Pyhtää kartalle
👉 Paras arki, helpoin kasvualusta
👉 Lisää investointeja

Arvot **#ROHKEUS** #luovuus
#inhimillisyys #yritysmyönteisyys

Menestykset punaiset kivet
> Ammatillinen johtaminen
> Kumppanus- ja palveluverkosto
> Osaava ja sitoutunut henkilöstö
> Pyhtääläiset omistaja-asiakkaina

Visiona: Pienen menestyvän kunnan prototyyppi!

Strategia sisältää kuntalain edellyttämät asiakokonaisuudet.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Kunnan strategia on ymmärrettävä ja entistä kuntastrategiaa selkeämpi. Elinkeinoelämää koskevien hankkeiden työjaossa on tuotu enemmän esiin kunnan ja yksityisten toimijoiden välistä roolia.

Koronapandemia pakotti etsimään uusia toimintatapoja myös kunnan kokouskäytäntöjen osalta. Lautakunnat reagoivat nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen. Kokouskäytäntöihin olisi hyvä sisältyä jatkossakin joustavuutta. Etäkokousten pitoon ja osallistumiseen tulee järjestää jatkossa koulutusta.

Tietoliikenneyhteydet ovat paikoin edelleen huonot. Strategian toteuttamisessa on suositeltavaa ottaa kantaa siihen, miten yhteyksiä voisi parantaa (esim. langattomat verkot?).

4 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4.1 Tavoitteiden asettaminen

Toimintavuodelle on hyväksytty toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueelle tulosalueittain. Toiminnalliset sitovat tavoitteet on asetettu talousarviossa neljästä eri näkökulmasta: asiakas, prosessit ja rakenteet, talous ja henkilöstö. Talousarviossa 2020 ja taloussuunnitelmassa 2021-2022 sitovuustasoksi on määritelty tulosaluetasoiset nettomenot (toimintakate). Investointiosan sitovuustaso valtuustoon nähden on hankekohtaiset investoinnit.

4.2 Käyttötalouden taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista tilinpäätöksessä esitettyjen talouden toteutumatietojen ja mittareiden avulla. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on selvitetty aikaisempia vuosia paremmin, joskin esittämistavan yhdenmukaisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota.

Talousarvion 2020 sitovuustasona on toimintakate eli nettomenot. Talousarvio sisältää tulosaluetasoisia ylityksiä. Talousarvion 2020 toteutumiseen on läpi linjan vaikuttanut kaikin tavoin poikkeuksellinen vuosi 2020. Alla on esitetty nettomenojen eli toimintakatteen toteutuma sisältäen ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintakatteen ylitys tai alitus 1.000 € sekä %-ylitys/alitus	ylitys- /alitus+ 1000€	ylitys+/ alitus- %
Demokratiapalvelut	12	-3,6
Hallinto- ja kehittämispalvelut	198	-14,8
Sosiaalipalvelut ja toimeentuloturva	25	-6,7
Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido	-644	-3,8
Esi- ja perusopetus	56	-1,0
Keskiaste ja muu koulutus	1	-1,3
Kirjastopalvelut	29	-8,5
Vapaa-aikapalvelut	15	-2,7
Varhaiskasvatus	75	-2,9
Joukkoliikenne	5	-2,7
Suunnittelu ja mittaus	24	-21,6
Kiinteistöt	91	-71,7
Kunnallistekniikka	-159	20,8
Aluelämpöverkosto	-48	64,0
Ruokapalvelut ja siivous	-74	111,4
Rakennusvalvonta	32	-41,0
Pelastustoiminta	6	-1,6
Ympäristöterveydenhuolto ja ymp.suojelu	8	-5,3

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

YLEISHALLINTO			
TAVOITTEITA ASETETTU	TOTEUTUMA TP; tot/tavoitteet	TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOM- MENTIT	ARVIO
6	5/6	Tavoitteet toteutuivat riittävästi. Sähköinen asiakaspalvelualusta ei ollut käytössä vielä 2020.	
SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTO			
Ei tavoitteita			Ei tavoitteita
HYVINVOINTILAUTAKUNTA			
5	ei toteutumatietaa	Tavoitteiden toteutumista on vaikeaa arvioida. 2020 oli erityisen poikkeava vuosi hyvinvointipalveluiden osalta. Hyvinvointipalvelut on onnistunut toiminnassaan erinomaisesti, vaikka tilanne on ollut oikeastaan koko vuoden todella vaikea koronapandemian vuoksi. Palvelut on tuotettu laadukkaasti ja uusiin toimintatapoihin on siirrytty mutkattomasti. Tavoiteasetantaa toivottaisiin selkeämmäksi (ovatko nykyiset talousarvion tavoitteet liian laajoja kokonaisuuksia yhdelle vuodelle?).	
TEKNINEN LAUTAKUNTA			
8	7/8	Tavoitteet toteutuivat riittävästi. Keihässalmen vesihuoltohanke siirtyi eteenpäin. Huutjärven uimarannan rakentamisen III-vaihe siirtyi eteenpäin.	

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on tilinpäätöksessä selvitetty aikaisempia vuosia selkeämmin. Hyvinvointipalveluiden tavoitteiden toteutumista ei ole selvitetty yleishallinnon ja teknisen toimen tavoin. Tavoitteiden toteutumisen esittämistapaa onkin suositeltavaa kehittää luettavampaan ja yhteismitalliseen muotoon, jotta tilinpäätöksen lukija saisi helpommin käsityksen siitä, miten tavoitteissa on onnistuttu.

Tarkastuslautakunta toistaa myös näkemyksensä siitä, että hyvä tavoite on yksiselitteinen ja mitattavissa oleva. Tavoitteisiin on hyvä sisältyä myös haastavuutta. Tavoitteet on hyvä haakea entistä selkeämmin kuntastrategiasta.

Talousarvion määrärahat toteutuivat pääosin hyvin. Kymsoten menojen kehitys on huolestuttava.

4.3 Investointien toteutuminen

Investointimenot toteutuivat pääosin muutetun talousarvion mukaisina. Investointikohteiden osalta toteutumat vaihtelevat kuitenkin hyväksytyihin suunnitelmiin verrattuna.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Investointien toteutumisen seuranta on syytä parantaa, jotta saadaan oikea-aikaisesti tietoa siitä, miten investoinnit ovat toteutumassa.

4.4 Kunnan talous

Pyhtään tilinpäätös toteutui vuonna 2020 selvästi talousarviota parempana. Pyhtään kunnan tilikauden tulos oli 1,1 milj. euroa ylijäämäinen (vuonna 2019 alijäämäinen 0,8 milj. euroa). Tulokseen vaikutti etenkin valtionosuuksien kasvu 1,9 miljoonaa euroa koronatukien vaikutuksesta. Tarkastuslautakunta on vertailut alla olevassa taulukossa kunnan keskeisten tunnuslukujen kehitystä edelliseen vuoteen.

Talouden keskeiset tunnusluvut			
Tunnusluku	2020	2019	Kehitys edelliseen vuoteen
Vuosikate poistoista, %	171	48	
Omavaraisuusaste, %	41	36	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	47	59	
Taseen ylijäämä €/asukas	629	409	
Lainat ja vuokravastuut €/asukas	3009	3485	
Lainanhoitokate	2,7	0,8	
Kassan riittävyys, pvm	17	15	
Investointien tulorahoitus, %	213	44	

+taseessa on ylijäämä
+vuosikate kattoi poistot
+lainamäärä laski
-kertaluoteisia eriä tuloksessa

Kunnan talouden kehittyminen noudatti siis pitkälti valtakunnallista kehitystä. Suomen kunnat ovat tehneet hyvät tulokset vuonna 2020 johtuen pitkälti valtion kunnille kohdistamista koronatuista. Vastaavasti sairaanhoitopiirit ovat lähes poikkeuksetta tehneet todella heikkoja tuloksia vuonna 2020. Kymsoten vuosi 2020 olikin varsin heikko, joka heijastui myös siihen, että kunta joutui kirjaamaan ns. pakollisen varauksen vastuustaan kuntayhtymän alijäämistä (n. 0,8 miljoonaa euroa). Kymsoten kustannusten kasvu lienee jatkossakin hyvin todennäköinen jo yksistään siitä syystä, että koronatilanne on varmasti aiheuttanut kiinniotettavaa hoitovelkaa. Kunnalla on takausvastuita 2,4 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Pyhtään tulos 2020 oli hyvä ja sen myötä kaikki keskeiset tunnusluvut paranivat edellisestä vuodesta. Toimintamenot kuitenkin kasvoivat n. 3,7 % edellisestä vuodesta, joka on syytä huomioida tarkasteltaessa talouskehitystä. Kymsoten menot ovat olleet kasvusuunnassa ja koronapandemian hoito vaikeuttanee tilannetta edelleen. Valtion koronatuikitoimenpiteet kunnille olivat väliaikaisia ja koronapandemian vaikutukset näkyvät kuntien taloudessa vielä vuosien ajan. Menojen maltillista kasvua onkin tavoiteltava tulevina vuosina, jotta ei palataisi takaisin alijäämäväiseen talouskehitykseen.

5 KUNTAKONSERNI

Kunta on laatinut konsernitilinpäätöksen, johon on yhdistelty neljä kuntayhtymää, joissa kunta on jäsenenä. Kunnan konsernitilinpäätöksen tunnusluvut noudattavat pitkälti kunnan tunnuslukuja, koska omistusosuudet kuntayhtymissä ovat vähäiset.

Talouden arviointimenettelyyn johtavien raja-arvojen toteutuminen

Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan ja kuntakonsernin taloustilannetta suhteessa kuntalain mukaisiin talouden arviointimenettelyn mahdollisesti käynnistäviin raja-arvoihin. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=tilanne on hyvä
	=tilanne on huolestuttava
	=tilanne on huono

Kunnan ja kuntakonsernin vuoden 2020 talouslukujen vertailu arviointimenettelyn raja-arvoihin on esitetty seuraavassa taulukossa.

Raja-arvo	Keskimäärin	Kunnan tunnusluku	Arvio 2020	Arvio 2019
Kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.		Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää		
Kunnan konsernitaseeseen kertynyt alijäämä: > 1000 €/as (ed. vuosi > 500 €/asukas)		Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää		

<i>Rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut</i>				
<i>(yhteenvedo alakohdista 1-4)</i>				
Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen		Konsernin vuosikate +2,7 M €		
Kunnan tuloveroprosentti ylittää keskimääräisen tulovero-% +1,0 %	ei vielä tiedossa	20,25 %		
Kuntakonsernin lainamäärä asukasta kohden ylittää puolella kuntakonsernien keskimääräisen	ei vielä tiedossa	3559 €/asukas		
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus >50 %		42 %		

Raja-arvoista ei ole täyttynyt yhtään. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on lähellä ylittää 50 % raja-arvon.

Talouden arviointimenettelykriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleessa lakimuutoksessa. Uudistuneissa rahoitusta ja vakavaraisuutta kuvaavissa kriteereissä huomioidaan muun muassa kuntakonsernin vuokratuotot lainamäärän lisäksi (3 986 €/asukas). Lisäksi kunnan tulovero-prosentti voi jatkossa ylittää 2,0 prosenttia kuntien keskimääräisen tuloveroprosentin. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella.

6 HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunta tutustui Pyhtään kunnan henkilöstöraporttiin. Kunnan henkilöstömäärä oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 157, joista vakituisia oli 118. Henkilöstön sairauspoissaolot laskivat selvästi edellisen vuodesta ollen 11,3 pv/henkilö (2019: 15,2 pv/hlö). Tavoitetta 10 pv/henkilö ei aivan saavutettu, mutta suunta on hyvä.

Henkilöstölle tehtiin työtyytyväisyyskysely helmikuussa 2020. Keskiarvoksi kyselyssä saatiin 3,72, joka ylitti asetetun tavoitteen (3,5). Kyselyyn vastasi noin puolet työntekijöistä.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Kaikin tavoin poikkeuksellinen vuosi 2020 sujui hyvin. Sairauspoissaolojen selkeä väheneminen on ilahduttavaa. Henkilöstö on ollut tiukoilla, mutta palvelut on hoidettu hyvin. Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstöä venymisestä kunnan ja kuntalaisten vuoksi tehdystä työstä.

Uuden työympäristön vaikutusta hallintohenkilöstön hyvinvointiin ei voida vielä arvioida. Koronapandemia toi mukanaan paljon etätöitä ja uusien työkäytäntöjen omaksumista. Poikkeuksellinen vuosi on myös sujuvoittanut asiakaspalvelua.

Henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta. Henkilöstön saatavuus voi heiketä tulevina vuosina ja siten rekrytoinneista saattaa tulla vaikeampia. Ammattitaitoista henkilöstöstä saatetaan joutua kilpailemaan nykyistä korkeammilla palkoilla.

7 MUUT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunta kuuli arviointivuoden aikana toiminnasta vastuussa olevia viranhaltijoita ja on saanut selvityksiä talousarvion toteutumisesta sekä muista ajankohtaisista asioista. Tarkastuslautakunnan suunnittelemaa arviointikäyntiä Hirvikosken koululle ei voitu toteuttaa 2020.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Koulujen etäopetukseen siirtyminen onnistui kunnassa hyvin. Tämä vaati opettajilta paljon, mutta kunnan ammattitaitoinen opetushenkilöstö hoiti poikkeusolojen etäjärjestelyt mallikkaasti. Hirvikosken koulun edustajan kuulemissa kävi ilmi, että henkilökunta pienissä kouluissa on motivoitunutta ja monella tapaa elävät kouluilleen.

Etäopetus on saattanut jättää kuitenkin oppimisvajeita, joita joudutaan tulevina vuosina paikkaamaan. Tästä syystä erityisopetuksen riittävät resurssit on varmistettava. Etäopetuksen aikaisten oppimistulosten arviointi voi olla haasteellista.

Tekninen toimi ratkaisi alueiden hoidon tilapäissopimuksilla. Tämä oli onnistunut hankinta ja alueet on hoidettu hyvin. Kiinteistönhoidon kilpailutuksessa onnistuttiin hyvin.

Kunnan ja Kymsoten välinen palveluiden järjestämisen vastuunjako voi ajoittain näyttäytyä kuntalaisille ongelmallisena. Kunnan omaa vastuuta heikoimmista asukkaistaan ei sovi unohtaa, vaikka palveluiden järjestämismvastuu nyt onkin Kymsotella.

8 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta katsoo edellä kerrottuihin tarkastushavaintoihinsa perustuen, että valtuuston hyväksymät tavoitteet on riittävässä määrin saavutettu. Tavoiteasetantaa ja tavoitteiden toteutumisen raportointia on kehitetty ja tarkastuslautakunta toivoo tämän kehitystyön jatkuvan myös tulevaisuudessa talousarvioissa ja tilinpäätöksissä.

Kunnan tulos vuodelta 2020 oli hyvä, mutta on huomioitava, että tulokseen on ollut vaikuttamassa merkittäviä kertaluonteisia asioita (koronatuet valtiolta). Kymsoten kustannusten kasvu on jatkunut edelleen ja hyvin todennäköisesti tämä on kehityssuunta myös tulevina vuosina.

*Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että lautakunnilta ja toimialoilta pyydetään vasti-
neet arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin, selvityspyyntöihin ja suosituksiin sekä ilmoittamaan niistä kunnanvaltuustolle ja edelleen tarkastuslautakunnalle marraskuun loppuun mennessä.*

9 ARVIOINTIKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Pyhtäällä 24. päivänä toukokuuta 2021

Reijo Yrjölä
puheenjohtaja

Tuulikki Aksels
varapuheenjohtaja

Anne Metsola
jäsen

Rakel Nyström
jäsen

Jouko Pöyhönen
jäsen